

Antwerpen, 31 augustus 2016

Brief bij het begin van het schooljaar 2016-2017 'Burgerschap en godsdienst'

Een nieuw schooljaar is als een nieuw schrijfboek. Het ruikt naar fris en vers. Op een leeg blad beginnen we aan een nieuw opstel. En dat is ook goed. Het is goed dat leerkrachten en leerlingen met elkaar een nieuwe start kunnen nemen, in een nieuwe klas. Het is goed dat de school aan een nieuw werkjaar kan beginnen, met een nieuw thema en een nieuwe aanpak. Het is goed dat leerlingen met een nieuwe agenda en een nieuw rapport kunnen starten, los van de nasleep van vorig jaar. Het is goed dat de schoolpoort weer open staat en het dorp of de wijk opnieuw tot leven komen, na de stilte van de zomermaanden. Graag wensen we aan allen die op 1 september weer naar school trekken, naar hun school, een vlot begin en een goed verloop van het nieuwe werkjaar!

Welke beelden zullen ons bijblijven van juli en augustus? Heel tegenstrijdige beelden. Enerzijds het mooie weer en de warme vakantiedagen, hier of in het buitenland, en de vele sportmanifestaties. Anderzijds de beelden van terroristische aanslagen en een geweldadige aardbeving. Twee foto's zal ik niet vlug vergeten: de foto van de bejaarde priester Jacques Hamel die in Saint-Etienne-du-Rouvray (Frankrijk) werd vermoord terwijl hij de eucharistie opdroeg, en de foto van het 5-jarige jongetje Omran uit Aleppo (Syrië) dat door een brandweerman van onder het puin werd gehaald en in het oranje zitje van een ambulance neergezet. Het zijn tragische beelden van het geweld dat tijdens de voorbije zomermaanden zijn dodelijke ramkoers voortzette. We mogen ze tijdens het komende schooljaar niet vergeten. Het zijn beelden die doen nadenken over de belangrijke rol van de school in de samenleving.

Waar en hoe leren kinderen en jongeren uit verschillende maatschappelijke en culturele achtergronden met elkaar samenwerken en samenleven? Eerst en vooral op school. Terecht groeit vandaag de vraag naar meer aandacht voor burgerschapsvorming op school. Die burgerschapsvorming is geen bijkomstigheid. Ze gaat over alle inzichten, vaardigheden en houdingen die kinderen en jongeren nodig hebben om later als burgers in dezelfde samenleving met elkaar te kunnen optrekken. Zo'n brede opdracht kan niet in een afzonderlijk vak worden samengedrukt en nog minder uit een ander vak verwijderd. Burgerschap gaat niet over een vak, maar over heel het pedagogische project. Alle vakken en heel het schoolgebeuren hebben immers met burgerschapsvorming te maken. Hoe kinderen en jongeren met en over elkaar leren spreken, hoe ze met verschillende meningen en inzichten leren omgaan, hoe ze elkaars religieuze en culturele achtergronden leren respecteren, hoe ze met angsten en conflicten leren omgaan, hoe ze solidariteit boven particularisme leren plaatsen: daarvoor zijn de uren buiten de les even belangrijk als de uren in de les, de speelplaats en de sportzaal even belangrijk als het leslokaal, de stijl in de gang even belangrijk als de stijl in de klas. Dank aan allen die deze burgerschapsvorming meenemen als opdracht en kans in het schoolgebeuren.

Dat ook het vak godsdienst of levensbeschouwing in dat verband ter sprake komt, is terecht. Godsdienst is een factor van zowel verscheidenheid als verbinding onder medeburgers. Verscheidenheid: omdat godsdiensten verschillende inzichten en gedragspatronen naar voren schuiven. Verbinding omdat godsdiensten gezinnen en gemeenschappen in netwerken met elkaar verenigen. Burgerschapsvorming kan daarom niet naast de godsdiensten heen, evenmin als godsdiensten naast burgerschapsvorming heen kunnen. Hoe beter kinderen en jongeren hun eigen godsdienst kennen en die van anderen, hoe respectvoller zij later als burgers met elkaar kunnen omgaan. Voor christenen is Jezus daarbij het kompas. Niemand kon deze twee draden met elkaar verbinden als Hij: de draad van zijn persoonlijk getuigenis en de draad van zijn verbondenheid met anderen. Godsdienst en burgerschap: halverwege komen ze elkaar tegen. Dank aan allen die godsdiensten en levensbeschouwingen meenemen als evenveel kansen tot zowel verscheidenheid als verbinding in het schoolgebeuren.

Beste wensen voor een mooi en geslaagd schooljaar!

+ Johan Bonny
Bisschop van Antwerpen
Bisschop-referent voor het onderwijs